

Landsrettens begrundelse og resultat

1. Indledning

Sagen angår lovligheden af dele af Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 til Resurs Bank udstedt i medfør af lov om finansiel virksomhed § 348, stk. 2. Ved afgørelsen gav Finanstilsynet i medfør af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder Resurs Bank påbud om bl.a. ”at beregne låntagers rådighedsbeløb for alle lån, at foretage vurderingen af låntagers kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplysninger, hvilket indebærer, at Resurs Bank indhenter dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske udgifter, at beregne låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse efter kreditaftalen er indgået, og at foretage en individuel vurdering i alle tilfælde af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet”.

Resurs Bank har ikke bestridt de faktiske oplysninger, der danner grundlag for påbuddet, men har overordnet gjort gældende, at det ikke har tilstrækkelig hjemmel i kreditaftalelovens § 7 c og artikel 8 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EF samt praksis fra EU-Domstolen, og at påbuddet i øvrigt er i strid med det forvaltningsretlige proportionalitetsprincip.

Endvidere angår sagen gyldigheden af en konkret kreditaftale indgået mellem Resurs Bank og X. Resurs Bank har gjort gældende, at der ikke som hævdet af Forbrugerombudsmanden er grundlag for at tilsidesætte aftalen som ugyldig.

2. Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022

Den hjemmelsmæssige ramme for Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 er kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, hvorefter en kreditgiver inden kreditaftalens indgåelse skal vurdere forbrugerens kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i relevante databaser. Formålet med bestemmelsen, der har sin baggrund i forbrugerkreditdirektivet (som er et såkaldt totalharmoniseringsdirektiv), er forbrugerbeskyttelse og at undgå overgældsætning hos forbrugere, og bestemmelsen tager sigte på at tydeliggøre kreditgivers ansvar i relation hertil.

Af betydning for forståelsen af rammerne for kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1 er navnlig EU-Domstolens dom af 18. december 2014 i sag C-449/14, Consumer Finance. Domstolen har i præmis 36, 37 og 38 navnlig udtalt, at forbrugerkreditdirektivet, ikke angiver en udtømmende opregning af de oplysninger, som kreditgiveren skal bruge for at efterprøve forbrugerens kreditværdighed, ligesom direktivet heller ikke præciserer om og hvordan,

disse oplysninger skal kontrolleres, og at der er overladt et skøn til kreditgiveren med henblik på at afgøre, om de oplysninger, denne er i besiddelse af, er tilstrækkelige eller ej til at dokumentere forbrugerens kreditværdighed. Spørgsmålet om, hvorvidt de indhentede oplysninger er fyldestgørende, kan afhænge af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, forbrugerens personlige situation og det beløb, der er tale om i aftalen, men simple uunderbyggede erklæringer, som forbrugeren fremsætter, kan ikke i sig selv kvalificeres som fyldestgørende oplysninger, hvis de ikke er vedlagt dokumentation. Afhængigt af omstændighederne i hvert enkelt tilfælde kan kreditgiveren enten stille sig tilfreds med de oplysninger, som forbrugeren er fremkommet med, eller vurdere, at det er nødvendigt at indhente en bekræftelse af disse oplysninger. Direktivet pålægger ikke kreditgiveren at foretage en systematisk efterprøvelse af rigtigheden af de oplysninger, forbrugeren fremkommer med.

Beregning af låntagers rådighedsbeløb for alle lån

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 har Resurs Bank ikke ved ydelsen af de såkaldte "optikerlån" på op til 10.000 kr. foretaget en beregning af låntagers rådighedsbeløb, men alene indhentet oplysninger fra eSkatData om låntagers brutto/nettoløn og civilstatus samt foretaget opslag i interne samt enkelte eksterne databaser.

På den baggrund har Finanstilsynet fundet, at banken ikke var i stand til at vurdere, om låntager ville være i stand til at servicere lånet og har derfor påbudt banken at beregne låntagers rådighedsbeløb for alle lån.

Formålet med forbrugerkreditdirektivets artikel 8, som danner grundlag for kreditaftalelovens § 7 c, er som nævnt ovenfor forbrugerbeskyttelse og at undgå, at forbrugere overgældssætter sig. Under hensyn hertil og efter ordlyden af kreditaftalelovens § 7 c og forarbejderne til bestemmelsen samt praksis fra EU-Domstolen vedrørende forbrugerkreditdirektivets artikel 8 finder landsretten, at Finanstilsynet har haft det fornødne hjemmelsmæssige grundlag for at pålægge Resurs Bank at beregne rådighedsbeløb som led i vurderingen af forbrugerens kreditværdighed, og at et krav herom ikke er videregående end nødvendigt. Landsretten har herved også lagt vægt på, at Resurs Bank fortsat kan udøve det i lovgivningen forudsatte skøn over, hvilke nærmere angivne fyldestgørende oplysninger, det må anses for relevante og nødvendige til brug for beregningen af rådighedsbeløb, jf. nærmere nedenfor.

Landsretten finder herefter ikke grundlag for at ophæve denne del af påbuddet.

Vurdering af låntagers kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplysninger, hvilket indebærer, at Resurs Bank indhenter dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 blev forbrugerens rådighedsbeløb ved de lån, hvor der blev foretaget en beregning heraf, beregnet ved brug af en af banken udarbejdet formel, hvor summen af låntagers faste udgifter blev fratrukket summen af indtægterne. Finanstilsynet fastslog i den forbindelse, at der i Resurs Banks beregning af rådighedsbeløbet ikke indgik eventuelle udgifter til navnlig bil, institution og A-kasse, og at banken i øvrigt anvendte estimater og udokumenterede oplysninger om låntagers faste udgifter, ligesom banken antog, at der i husstanden var en ligelig fordeling af fællesudgifter. Finanstilsynet fandt, at disse oplysninger ikke var fyldestgørende.

På denne baggrund påbød Finanstilsynet herefter Resurs Bank at indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter.

Som påbuddet er affattet, indebærer det, at Resurs Bank i alle låneforhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter.

Landsretten bemærker, at det af de specielle bemærkninger til kreditaftalelovens § 7 c i lovforslag nr. L 91 af 16. december 2009 fremgår bl.a., at vurderingen af forbrugerens kreditværdighed skal ske med henblik på at vurdere, om forbrugeren på baggrund af dennes økonomiske situation ved hjælp af f.eks. løbende indtægter, låneomlægning eller realisation af aktiver vil være i stand til at betale de forudsatte afdrag på kreditbeløbet. Der er ikke i forarbejderne givet nærmere anvisninger på, hvilke oplysninger kreditgiveren skal indhente med henblik på kreditværdighedsvurderingen.

Som anført i EU-Domstolens dom af 18. december 2014 i sag C-449/14, Consumer Finance, angiver forbrugerkreditdirektivet ikke en udtømmende opregning af de oplysninger, som kreditgiveren skal bruge for at efterprøve forbrugerens kreditværdighed, ligesom direktivet heller ikke præciserer, om og hvordan disse oplysninger skal kontrolleres. Der er således overladt et skøn til kreditgiveren med henblik på at afgøre, om de oplysninger, denne er i besiddelse af, er tilstrækkelige eller ej til at dokumentere forbrugerens kreditværdighed. Spørgsmålet om, hvorvidt de indhentede oplysninger er fyldestgørende, kan afhænge af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, forbrugerens personlige situation og det beløb, der er tale om i aftalen, men simple uunderbyggede erklæringer, som forbrugeren fremsætter, kan ikke i sig selv kvalificeres som fyldestgørende oplysninger, hvis de ikke er vedlagt dokumentation, jf. præmis 36 og 37.

Landsretten finder på denne baggrund, at et krav om at Resurs Bank i alle låneforhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter som led i kreditværdighedsvurderingen reelt vil fratage kreditgiveren det i lovgivningen forudsatte skøn over, hvornår der foreligger fyldestgørende oplysninger, og at et generelt krav herom, der stilles uafhængigt af omstændighederne i forbindelse med

indgåelsen af kreditaftalen, herunder f.eks. lånets størrelse og kreditgivers forudgående kendskab til forbrugeren, ikke har den fornødne hjemmel i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

Navnlig for så vidt angår spørgsmålet om adgangen til at anvende estimater ved beregningen af bl.a. faste udgifter bemærker landsretten, at det fremgår af bilag 2 til European Banking Authority's rapport fra 2020 om retningslinjer for oprettelse og overvågning af lån, at kreditgiver, hvis det er relevant og mere hensigtsmæssigt, f.eks. når der bruges automatiserede modeller ved långivning, kan anvende andre informationstyper/-kilder og data af økonomisk og finansiel art, som er nødvendige for at foretage vurderingen.

Landsretten ophæver derfor den del af påbuddet, der indebærer, at Resurs Bank i alle låneforhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske udgifter.

Beregning af låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 tilbød Resurs Bank lånetyper, hvor tilbagebetalingsplanen først blev valgt efter kreditaftalens indgåelse, og hvor låntagers faktiske udgifter til lånet således ikke var kendte på forhånd. På den baggrund blev banken påbudt at beregne låneudgifterne på baggrund af et scenarie med den højeste ydelse.

Selvom en kreditgiver er overladt et skøn over, hvilke oplysninger der må anses for fyldestgørende ved kreditværdighedsvurderingen, kan en kreditværdighedsvurdering, hvori udgifterne til det ansøgte lån ikke indgår, fordi afdragsprofilen først fastlægges efterfølgende, ikke anses for at give et retvisende billede af forbrugers økonomiske råderum og låntagerens mulighed for at servicere lånet.

Under disse omstændigheder finder landsretten, at kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, indeholder den fornødne hjemmel til påbuddet om beregning af låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået.

Den omstændighed, at kreditterne vil kunne tilbagebetales med en meget lav månedlig ydelse, og at kreditbeløbene er lave, kan ikke føre til et andet resultat.

Det kan heller ikke føre til en ændret vurdering, at en forbruger i medfør af kreditaftalelovens § 26 til enhver tid har ret til at indfri sit lån, og at forbrugeren således kan vælge en kortere afbetalingsperiode, hvorefter den højest mulige ydelse er hele lånet. Landsretten har herved lagt vægt på, at denne bestemmelse ikke tager sigte på den kreditværdighedsvurdering, der skal foretages forud for indgåelsen af kreditaftalen.

Landsretten finder således ikke grundlag for at ophæve denne del af påbuddet.

Individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 har Resurs Bank anvendt standardiserede minimumsrådighedsbeløb til brug for vurderingen af, om låntagers rådighedsbeløb var tilstrækkeligt.

På den baggrund har Finanstilsynet påbudt banken at foretage en individuel vurdering af, om det givne rådighedsbeløb var tilstrækkeligt til at sikre, at låntageren kunne servicere det ansøgte lån.

Efter ordlyden af kreditaftalelovens § 7 c og forarbejderne til bestemmelsen samt artikel 8 i forbrugerkreditdirektivet skal der foretages en vurdering af forbrugerens kreditværdighed. Det følger af præmis 37 i EU-Domstolens dom af 18. december 2014 i sag C-449/14, Consumer Finance, at der ved en sådan kreditvurdering bl.a. skal tages udgangspunkt i forbrugerens personlige situation. Landsretten finder derfor, at Finanstilsynet har haft det fornødne hjemmelsmæssige grundlag for at pålægge Resurs Bank at foretage en individuel rådighedsbeløbsvurdering.

Landsretten bemærker, at Resurs Bank efter kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, er overladt et skøn ved vurderingen af de fyldestgørende oplysninger, der skal foreligge ved kreditværdighedsvurderingen, og at det derfor ikke er i strid med kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, at anvende egne standardiserede minimumsrådighedsbeløb som et led i kreditværdighedsvurderingen, når der også foretages en individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet. Landsretten lægger desuden til grund, at Finanstilsynet ikke har fastsat bestemte satser for rådighedsbeløb, og at gældssænkningstaksterne, som Finanstilsynet henviser til i påbuddet, alene er udtryk for vejledende "pejlemærker".

Landsretten finder således ikke grundlag for at ophæve denne del af påbuddet.

3. Kreditaftalen indgået mellem Resurs Bank og X

De nedlagte påstande

Med påstand 3 har Forbrugerombudsmanden på vegne af X nedlagt påstand om, at Resurs Bank skal tilpligtes at anerkende, at den kreditaftale, som banken indgik med X (kreditaftale nr. 9208606331791116) er ugyldig. Med påstand 1 og 2 har Forbrugerombudsmanden nedlagt påstand om, at banken skal anerkende, at banken ikke foretog en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c forud for aftaleindgåelsen, og at aftalen er indgået i strid med god skik for finansielle virksomheder.

Landsretten finder, at Forbrugerombudsmandens påstande 1 og 2 reelt må anses som anbringender til støtte for påstand 3. Herefter, og da Resurs Bank siden kreditaftalen i maj 2019 flere gange har ændret sin praksis for kreditværdighedsvurdering, finder landsretten ikke grundlag for at tage påstand 1 og 2 under særskilt påkendelse.

Disse påstande afvises derfor.

Kreditaftalen

Ved vurderingen af, om kreditaftalen mellem Resurs Bank og X er ugyldig, fordi der ikke forud for indgåelsen af aftalen blev foretaget en tilstrækkelig kreditværdighedsvurdering, må der tages udgangspunkt i de data, banken anvendte, og de faktiske oplysninger, der var tilgængelige for banken på ansøgningstidspunktet.

Landsretten lægger om X's økonomiske forhold på ansøgningstidspunktet til grund, at han havde en beskeden indkomst med en månedlig indtægt efter skat på 3.830 kr., at han i maj 2019 var samboende, at husstandens fælles rådighedsbeløb var på 7.000 kr. månedligt, og at han ifølge opslag i KreditStatus havde anden gæld på i alt 13.870 kr.

Det lægges endvidere til grund, at X i overensstemmelse med kreditaftalen betalte afdrag på lånet, at han to gange betalte ekstraordinære afdrag, og at han forud for 2019 havde været kunde i Resurs Bank. Endelig lægges det til grund, at han i 2017 havde optaget et mindre såkaldt "optikerlån" på 4.000 kr., hvilket låneforhold han havde afviklet, således at det var indfriet i april 2019, i overensstemmelse med aftalen med banken.

Resurs Bank har oplyst, at banken ikke foretog en beregning af X's rådighedsbeløb, men alene lagde hans oplysninger herom til grund ved bevillingen af lånet.

En kreditgivers vurdering af en forbrugers kreditevne beror på et skøn, og det er derfor ikke ethvert svigt i denne vurdering, der kan føre til en tilsidesættelse af kreditaftalen som ugyldig. Det er i retspraksis lagt til grund, at der efter kreditaftalelovens § 7 c og forarbejderne hertil skal foreligge en vis grovere tilsidesættelse af pligten fra kreditgivers side til at foretage kreditvurdering, hvis en kreditaftale helt eller delvist skal tilsidesættes som ugyldig i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Landsretten finder, at den omstændighed, at Resurs Bank ikke foretog en egentlig beregning af X's rådighedsbeløb og alene lagde vægt på hans egne oplysninger herom - uanset om dette måtte være en utilstrækkelig kreditværdighedsvurdering - ikke i sig selv kan føre til, at Resurs Banks kreditværdighedsvurdering i den konkrete situation må anses for så utilstrækkelig, at kreditaftalen er ugyldig.

Landsretten har herved lagt vægt på, at det af X oplyste rådighedsbeløb - sammenholdt med oplysningerne om bankens forudgående kendskab til ham i kraft af det eksisterende kundeforhold, og de øvrige foreliggende oplysninger om hans indkomstforhold og gæld - indgik som en del af bankens vurdering af ham ved ydelse af lånet på 20.000 kr., og at der som sagen foreligger oplyst for landsretten ikke er fornødent grundlag for at antage, at den foretagne kreditværdighedsvurdering ikke var tilstrækkelig til at forebygge risikoen for, at X blev overgældssat. Landsretten bemærker i den forbindelse, at der ikke ud over det ovenfor anførte er ført nærmere bevis for X's økonomiske forhold. Der er herunder ikke ført bevis vedrørende hans eventuelle øvrige gæld til understøttelse af et synspunkt om, at han stiftede ny gæld for at kunne betale sine afdrag til Resurs Bank.

Det kan ikke føre til en anden vurdering, at A har forklaret, at bankens generelle proces med kreditværdighedsvurdering formentlig ikke var tilstrækkelig i 2019, og at B har forklaret, at en ansøger med X's økonomi ikke i dag ville være blevet godkendt til et lån.

Efter en samlet vurdering finder landsretten således, at Forbrugerombudsmanden ikke har løftet bevisbyrden for, at der foreligger en så grov tilsidesættelse af pligten til at foretage kreditværdighedsvurdering, at der er grundlag for helt eller delvist at tilsidesætte lånenaftalen som ugyldig i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Landsretten frifinder derfor Resurs Bank for Forbrugerombudsmandens påstand 3.

4. Konklusion og sagsomkostninger

Landsretten finder, at der ved afgørelsen af sagen ikke foreligger en sådan tvivl om forståelsen af EU-retten, herunder navnlig rækkevidden af artikel 8 i forbrugerkreditdirektivet (direktiv 2008/48/EF), at der er grundlag for at forelægge præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen.

Det følger af det ovenfor anførte, at den del af Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 der indebærer, at Resurs Bank i alle låneforhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter ved vurderingen af låntagers kreditværdighed, ophæves, og at Finanstilsynet i øvrigt frifindes for den påstand, der er nedlagt af Resurs Bank.

Det følger endvidere af det ovenfor anførte, at Forbrugerombudsmandens påstand 1 og 2 afvises, og at Resurs Bank frifindes for Forbrugerombudsmandens påstand 3.

Efter sagens udfald skal Resurs Bank betale sagsomkostninger til Finanstilsynet. I en sag af den foreliggende karakter, hvor sagsgenstanden er angivet til 50 mio. kr., må det beløb, som Finanstilsynet skal have tillagt til dækning af udgifter til advokatbistand, fastsættes skønsmæssigt efter en vurdering af, hvad der kan anses for rimeligt bl.a. under hensyn til

sagens resultat, karakter og omfang, herunder at hovedforhandlingen er afviklet over fem retsdage. Der må endvidere lægges vægt på, at der under sagen har været afholdt mundtlig formalitetsprocedure om spørgsmålet om opsættende virkning og skriftveksling om hovedintervention og præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen. På denne baggrund finder landsretten, at Resurs Bank skal betale 500.000 kr. inkl. moms i sagsomkostninger til Finanstilsynet.

Efter sagens udfald skal Forbrugerombudsmanden betale sagsomkostninger til Resurs Bank med 50.000 kr. til dækning af udgifter til advokatbistand inkl. moms. Der er ved fastsættelsen af beløbet taget hensyn til sagens omfang og betydning, herunder at Forbrugerombudsmandens hovedintervention uanset den konkrete lånesags relativt beskedne omfang har forøget sagens omfang og varighed.

THI KENDES FOR RET:

Landsretten ophæver den del af Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022, der indebærer, at Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter ved vurderingen af låntagers kreditværdighed.

I øvrigt frifindes Finanstilsynet for den påstand, der er nedlagt af Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige.

Forbrugerombudsmandens påstande 1 og 2 over for Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, afvises.

Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, frifindes for Forbrugerombudsmandens påstand 3.

Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, skal inden 14 dage betale 500.000 kr. i sagsomkostninger til Finanstilsynet.

Forbrugerombudsmanden skal inden 14 dage betale 50.000 kr. i sagsomkostninger til Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige.

Sagsomkostningsbeløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.